

351. P37
84(0915)

38611

D

СА ЗАКОНА
и објашњених судском
административном праксом
Е ГОЈКО НИКЕТИЋ

СВ. 14.

РАДНИЧКО ЗАКОНОДАВСТВО

КЊИГА ПРВА

- 1° Закон о инспекцији рада.
- 2° Закон о заштити радника.

Бр. 2702

БЕОГРАД
ЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
Кнез Михаилова 1.
1922

Уведено у нови инвентар бр. 2110

1 јануара 1942 год.

14. Св.

Београд
ЗБИРКА ЗАКОНА
протумачених и објашњених судском
и административном праксом
ИЗДАЈЕ ГОЈКО НИКЕТИЋ

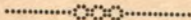
Св. 14.

РАДНИЧКО ЗАКОНОДАВСТВО

КЊИГА ПРВА

- 1° Закон о инспекцији рада.
- 2° Закон о заштити радника.

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1. Кнез Михаилова 1.
1922

САДРЖАЈ

	Стр.
Закон о инспекцији рада . . .	6
Закон о заштити радника . . .	23

Inv. br.
386 11

БЕОГРАД
Штампарија „Гундулић“ М. Пешића и М. Милићевића
3, Доситејева ул. 3.
1922

ЗАКОН
О ИНСПЕКЦИЈИ РАДА
од 30. децембра, 1921. год.

Глава прва. Опште одредбе

Чл. 1. — За непосредни надзор над извршењем закона, уредаба, правилника и министарских наредаба, које се односе на социјалну и животну заштиту радника у радњама и предузећима индустријским, занатским, трговачким и саобраћајним, било да су приватна или да припадају држави, окрузима, општинама и т. д.; у којима су запослени цивилни радници, оснива се у Министарству Социјалне Политике Инспекција Рада.

Чл. 2. — Надзор државних железничких предузећа не спада у подручје Инспекције Рада док се по споразуму са Министарством Саобраћаја не подвргне и она надзору ове Ин-

издаће се посебна наредба у споразуму са Министарством Шума и Руда.

Чл. 3. — Инспекција Рада дели се на:

- а) Средишњу Инспекцију Рада;
- б) Обласне Инспекције Рада, и
- в) Специјалне Инспекције Рада.

Глава друга. Поседне одредбе.

Средишна инспекција рада.

Чл. 4. — Средишна Инспекција Рада је извршна власт Министарства Социјалне Политике, која се дели на потребан број одсека.

На челу Средишне Инспекције Рада је главни инспектор рада.

Главни инспектор рада је референт Министра Социјалне Политике. Он води бригу о спровођењу закона, уредаба и правилника који се односе на заштиту радника у свима врстама предузећа. Њему помаже потребан број стручног и другог особља.

Чл. 5. — Средишни Инспектор Рада има ове дужности:

- 1.) да лично или преко органа Средишне инспекције. О надзору у рударским предузећима.

Инспекције Рада управља, контролише и оцењује рад свих органа Инспекције Рада;

2.) да по потреби лично или преко органа Средишне Инспекције Рада врши преглед по појединим радњама и предузећима, уз пратњу обласних и специјалних инспектора рада или без њих, ради испитивања, да ли се рад у њима врши у смислу постојећих закона и наредба;

3.) да издаје Обласним и Специјалним Инспекцијама Рада упустава за једнообразно и правилно поступање у раду органа Инспекције Рада;

4.) да даје мишљења по жалбама изјављеним Министру Социјалне Политике на решења органа Инспекције Рада;

5.) да узима у оцену све извештаје и предлоге појединих Инспекција Рада и да подноси Министру Социјалне Политике предлоге о мерама за спровођење и даље изграђивање радничког заштитног законодавства и о организовању Инспекција Рада. — У ту сврху сазива годишње бар један пут конференцију свих инспектора рада;

6.) да прикупља, сређује и објављује статистичке податке о радничком кретању;

7.) да наређује и објављује годишњи извештај о целокупном раду Инспекције Рада и да га подноси Министру Социјалне Политике и свим интересованим властима, надлештвима и заводима;

8.) да предлаже Министру Социјалне Политике постављање указног и неуказног особља Инспекције Рада;

9.) да издаје сваке године легитимације органима Инспекције Рада;

10.) да даје осуства свим органима Инспекције Рада, до 8 дана;

11.) да учествује као саветодавни орган у припремању закона и уредаба, које се тичу социјално-политичких питања радника;

12.) да подноси Министру Социјалне Политике предлоге ради оптужбе, надлежним Министрима, државних и самоуправних органа, који би спречавали, отежавали пословање или одрекли помоћ Инспекцији Рада у њеном раду.

Обласне инспекције рада

Чл. 6. — Обласна Инспекција Рада је у области, која под њу подпада, непосредни извршни орган Инспекције Рада за примену и

извршење свих закона, уредаба и наредаба социјалне заштите радника.

Обласне Инспекције Рада стоје под непосредним надзором Средишне Инспекције Рада.

Чл. 7. — На челу Обласних Инспекција Рада су инспектори рада у рангу секретара или инспектора Министарства. Они имају за отправљање службених послова потребан број неуказног особља.

Чл. 8. — Територија Краљевине дели се на 10 Обласних Инспекција Рада. Седишта Обласних Инспекција Рада одредиће Министарство Социјалне Политике засебном Уредбом. Нове Обласне Инспекције установиће се законом.

Чл. 9. — Задаћа Обласних Инспекција Рада према послодавцима и радницима је надзор над извршењем прописа закона, уредаба и наредаба радничке заштите. — Обласни инспектор рада дужан је:

1.) да врши надзор над свим направама било у радионицама или у становима, које су потребне за заштиту живота и здравља радника;

2.) да надзирава, да ли су радници правилно запослени; да надзирава радно време; да даје дозволу за прековремени рад и контролише периодичне прекиде рада;

3.) да контролише у предузећима постојећа радионична правила; да потврђује односно даје мишљења надлежним властима за нова радионичка правила; да надзирава правилно вођење радничких спискова и платних књига;

4.) да надзирава правилно запослење ученика и младих радника, њихово правилно обучавање и посеђивање занатских школа и курсева;

5.) да проучава положај радничке класе у радионицама и предузећима, њихове привредне прилике и начин њиховог живота у опште;

6.) да испитује узроке привредних сукоба између послодаваца и радника; да посредује код њихових спорова, ако то затражи једна страна и да води тачну статистику о штрајковима, надничним споровима и о случајевима колективног отказа рада радницима (испорима);

7.) да подноси Средишњој Инспекцији Рада опажања и стечена искуства у примени прописаних мера на пољу социјалне заштите радника;

8.) да се уверава о узроцима несрећних случајева у појединим предузећима лично или преко надлежне власти, односно завода, и да даље по постојећим прописима поступа и води тачну статистику несрећних случајева;

9.) да контролише рад радничких повереника и штити њихова стечена права.

Чл. 10. — Обласна Инспекција Рада даје мишљења по молбама поднесеним за одобрење при подизању нових или преиначењу већ постојећих радионица. У овим случајевима дужне су надлежне власти, општина, градско поглаварство, окружно начелство и обртне власти, доставити Обласној Инспекцији Рада све цртеже и списе на оцену, а у случају комисијског увиђаја или колаудације позвати на суделовање као члана комисије органа Инспекције Рада. Орган Обласне Инспекције Рада дужан је присуствовати овим комисијама или колаудацијама и наредити уређај и инсталасање направа потребних за заштиту живота и здравља радника.

Полицијским и обртним властима и заводима за обавезно осигурање у несрећним слу-

чајевима дужне су Облесне Инспекције Рада давати стручне реферате и мишљења.

Чл. 11 — Обласне Инспекције Рада подносиће Средишној Инспекцији Рада месечне и годишње извештаје о свом раду по наредбама Средишне Инспекције Рада.

Чл. 12. — Ради вршења своје дужности обласни инспектори рада овлашћени су:

1.) да у свако доба радног времена, дана или ноћи, уђу ради прегледа у сва предузећа и одељења, на која се простире њихов делокруг. Пред уласком морају се власнику предузећа или његовом заступнику јавити и на захтев легитимисати. Ако власник или његов заступник није присутан, може инспектор рада вршити преглед и без њих;

2.) да поведу собом кад год за потребно нађу, стручна лица (лекаре, хемичаре и т. д.), заступнике заштите деце или представнике радничких организација;

3.) да траже на преглед и препис све књиге планове, цртеже, сведоџбе, акта и документа, у колико се они тичу сазнања радних услова

и заштите радника, а у колико то не би било противно прописима других закона;

4.) да именују лице које ће их пратити по радионицама или становима предузећа;

5.) да саслушавају власнике предузећа и њихове заступнике и свако друго лице, било да исто у предузећу ради или не, ако би то било нужно или потребно за утврђење, да ли се извршују законске одредбе и опште мере заштите радника, старајући се да се тиме не омета рад у предузећу;

6.) да изричу казне за повреде прописа у Закону о заштити радника.

Чл. 13. — Власници предузећа дужни су извештавати Инспекцију Рада:

А) Редовно:

1.) о почетку и прекидању рада, особито у сезонским предузећима;

2.) о свакој важној техничкој промени, у колико се она тиче средстава у предузећу;

3.) о сваком несрећном случају;

4.) о броју и узроку побољевања годишње два пута и то, почетком месеца јануара и месеца јула за протекло полгође;

5.) о сваком штрајку и спору (искључењу) радника).

Б) *На захтев Инспекције Рада:*

- 1.) о бројном стању радника, величини надница и прехране радника;
- 2.) о казнама и отпуштању радника;
- 3.) о радном времену, о радничком осигурању, о социјалним и културним приликама радника;
- 4.) о свим променама, које се односе на радне услове радника.

Чл. 14. — Ако обласни инспектор рада при прегледу предузећа нађе да у радионицама, становима или другим просторијама, где су радници запослени, има недостатака по чл. 9. овог Закона или да су ова места у хигијенском или техничком погледу за живот и здравље радништва штетна или недовољна има право, наредити власнику предузећа, да изведе све мере, које буде инспектор рада сматрао за потребно.

Ову наредбу издаје инспектор рада после прегледа писмено и одређује рок у коме се недостатци морају отклонити. Против наредбе

може се власник жалити преко надлежне Инспекције Рада Министру Социјалне Политике у смислу чл. 22. овог Закона.

Ако власник до истека стављеног му рока, пошто наредба постане извршном, не отклони све недостатке и о томе се инспектор рада увери, казниће се у смислу чл. 23. овог Закона.

Чл. 15. — У случају, да надлежни инспектор рада није непосредно сам утврдио недостатке у предузећу, пријаве се у овим случајевима прекршаја прописа и наредаба за заштиту радника подносе писмено надлежним Инспекцијама Рада. Овакве доставе може учинити свака власт, организација или приватно лице и захтевати, да се у најкраћем времену испитају одношаји у том предузећу. У случају да инспектор рада није у могућности, да лично или преко својих органа врши ислеђење, онда има то доставити надлежној полицијској или обртној власти која је дужна поступити по законским прописима у место Обласне Инспекције Рада.

Чл. 16. — Обласни инспектори рада дужни су најмање два пута годишње извршити пре-

глед свих радња и предузећа, која спадају у њихов делокруг, у колико ова не подпадају у делокруг Специјалних Инспекција Рада. Нађено стање уносе у надзорничке извештаје, а у важним случајевима у засебан записник којег потписује и предузетник или његов заступник.

Специјалне инспекције рада.

Чл. 17. — За специјалне струке н.пр. за грађевинарство, за саобраћајна и рударска предузећа (с обзиром на пропис чл. 2. овог Закона) и за домаћу и кућну индустрију која ради са најамним радницима, основаће се Специјалне Инспекције Рада. За рад ових Инспекција Рада важе све дужности, права и сви прописи овог Закона који важе за Обласне Инспекције Рада. За њихов специјални делокруг прописаће Министар Социјалне Политике нарочиту наредбу у споразуму са надлежним Министрима.

Глава трећа. Лични односи особља.

Чл. 18. — Средишни инспектор рада, инспектори Средишне, Обласних и Специјалних Инспекција Рада постављају се Краљевим Ука-

зом на предлог Министра Социјалне Политике а по предлогу Средишне Инспекције Рада.

Чл. 19. Места инспектора Средишне, Обласних и Специјалних Инспекција Рада попуњавају се конкурсом који расписује Министар Социјалне Политике. Средишног Инспектора Рада бира Министар Социјалне Политике из реда инспектора Средишне, Обласних и Специјалних Инспекција Рада.

За инспектора рада поставља се оно лице које има свршени технички факултет и трогодишњу праксу код Инспекције Рада поред трогодишње праксе у већим предузећима. У оскудици таквих лица може се поставити за инспектора рада лице са свршеним техничким факултетом, које је најмање 5 година радило као инжињер или хемичар у већим предузећима.

Кандидате за расписана места инспектора предлаже Министру Социјалне Политике средишни инспектор рада.

Чл. 20. — Зобраћено је инспекторима рада, да за свој рад, било од предузетника, његовог заступника или од радника узму ма

какву наплату, оштету или награду или да примају гостопримство у ма каквом облику.

Глава четврта. Завршна наређења.

Чл. 21. — Ако би инспектор рада или његови органа приликом прегледа или саслушавања у предузећу сазнали извесне тајне о вођењу радње, продукције или патентних ствари, обавезни су под њиховом службеном заклетвом тајну чувати. У случају да би овакве тајне, било за време док су у служби, било по изласку из ове, издали или у своју корист употребили, казниће се по Казненом Закону.

Дисциплински поступак овим кажњавањем није искључен.

Чл. 22. — Против наређења инспектора рада незадовољна страна има право жалити се Министру Социјалне Политике преко надлежне Инспекције Рада, у року од 3 дана од дана саопштеног наређења. Његово решење извршио је. Инспекција Рада која прима жалбу, дужна је сва акта послати Министру Социјалне Политике у року од три дана.

Наређење инспектора рада у случају жалбе

ћеће се извршити, докле Министарство Социјалне Политике не донесе своју одлуку.

Чл. 23. — Новчаном казном од 100—300 дин., сразмерно величини предузећа, казниће се власник предузећа који не поднесе извештаје прописане у чл. 13. овог Закона.

Новчаном казном од 500—5000 дин., сразмерно величини предузећа, казниће се власник предузећа (радње) који спречава или онемогућава инспекторе рада у вршењу њихове дужности у смислу чл. 14. овог Закона.

Све казне предвиђене свим Законом изричу обласни односно специјални инспектори рада против чијих се пресуда заинтересовани могу жалити Министру Социјалне Политике у року од 14 дана.

Чл. 24. — Извршне власти, које су примиле од Обласне или Специјалне Инспекције Рада пресуду о кажњавању, дужне су извести надлежну Инспекцију Рада о извршењу у року од месец дана.

Против рада извршних власти Инспекција Рада има право жалити се вишој надлежној

полицијској или обртној власти у року од 6 дана.

Чл. 25. — Овлашћује се Министар Социјалне Политике, да у споразуму са Министром Унутрашњих Дела прошири односно изда нове правилнике и наредбе за извршење постојећих закона о социјалној и животној заштити радника.

Чл. 26. — Овим Законом стављају се ван снаге следећи закони:

- 1.) Чл 144.—150. Закона о Радњама од 29. јуна, 1910. год;
- 2.) Аустријски Закон о обртном надзорништву од 1. јуна, 1883. год.;
- 3.) Угарски Закони о обртним надзорницима зак. члана XVIII од 11. децембра, 1893. год.;
- 4.) Наредба Земаљске Владе за Босну и Херцеговину о обртном надзорништву од 9. априла, 1907. год.;
- 5.) Уредба о Инспекцији Рада Министарства Социјалне Политике од 21. маја, 1921. год.

Чл. 27. — Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а обавезну снагу добија даном обнародовања у „Службеним Новинама“.

Препоручујемо Нашем Министру Социјалне Политике да овај Закон обнародује, а свима Министрима да се о његовом извршењу стапају; властима пак заповедимо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.